

Innehållet i initiativet

Riksdagen fattade beslut om att ansluta Finland till euroområdet våren 1998. Det ordnades ingen folkomröstning om medlemskapet. Till riksdagen lämnades inget lagförslag utan endast statsrådets meddelande. I meddelandet framställdes medlemskapet nästan enbart i positiv dager trots att det fanns tillgång till rikligt med information om de negativa konsekvenserna och riskerna.

Finland har lidit mer av sitt medlemskap i euroområdet än de flesta andra medlemsländer. I samband med krisen i Grekland har det föreslagits att euroområdets ekonomiska ansvar ska ökas och att området ska utvecklas till en fullständig ekonomisk union som omfattar en bankunion med solidariskt ansvar, en gemensam finansminister och budget och bestående system för transfereringar mellan medlemsländerna. Frankrikes president Francois Hollande har rent av föreslagit en gemensam regering för euroområdet.

Euroområdet har inte utvecklats åt det håll som förespeglades riksdagen 1998. Medlemskapet har förorsakat Finland ekonomisk skada, arbetslöshet och ett allvarligt underskott i de offentliga finanserna. Tvärtemot Europeiska unionens grundfördrag har man gått in för att stödja medlemsländer som råkat i ekonomiska svårigheter. Nu är man i färd med att utöka och permanenta dessa stödarrangemang. Beslutssystemet i euroområdet genomgår nu omställningar som väsentligt kommer att inskränka på Finlands ekonomiska och statliga självständighet.

Därför föreslår vi att det ordnas en folkomröstning om Finlands medlemskap i euroområdet. I samband med folkomröstningen ska det öppet berättas om medlemskapets konsekvenser i dagsläget och vilka hot och risker det medför i framtiden. Om majoriteten av folket vill att Finland förblir i euroområdet, godkänner man i praktiken att euroområdet förvandlas till en skuldunion och en övernationell förbundsstat. Leder folkomröstningen däremot till att Finland utträder ur euroområdet, tar vi i bruk en nationell valuta vid sidan av euron. I så fall kommer Finland att vara i samma position i fråga om penning- och finanspolitik som de övriga nordiska länderna.

Motiveringar

Den Europeiska ekonomiska och monetära unionen fastställdes genom Maastrichtfördraget. I fördraget ingick en tidsplan för en stegvis övergång till den gemensamma valutan euro. I fördraget definierades också de kriterier som skulle uppfyllas vid övergången till den monetära unionens tredje fas i början av 1999, då den gemensamma valutan tas i bruk. Enligt fördraget skulle alla de EU-länder som uppfyller kriterierna övergå till euron. Men Danmark och Förenade kungariket förbehöll sig en juridisk möjlighet att förbli utanför. Finland och Sverige meddelade att de beslutar separat om att höra till euroområdet.

Regeringen Paavo Lipponen lämnade den 24 februari 1998 riksdagen ett meddelande om att Finland går med i euroområdet.

Meddelandet var juridiskt baserat på tolkningen att Finlands medlemskap i euroområdet avgjordes i samband med att riksdagen efter en rådgivande folkomröstning 1994 godkände att Finland går med i Europeiska unionen. Denna tolkning stod i strid med att det vid inträdet i unionen uttryckligen konstaterades att beslut om medlemskap i euroområdet fattas separat. Till och med riksdagens talman konstaterade att hon inte hade förstått att man vid folkomröstningen också skulle ha beslutat om att höra till euroområdet.

Regeringen lämnade endast ett meddelande till riksdagen, trots att riksdagen vid behandlingen av EU-medlemskapet hade förutsatt att "Finlands eventuella anslutning till den ekonomiska och monetära unionens tredje steg skall fattas i riksdagen på grundval av en separat proposition till riksdagen." Ett meddelande är ingen proposition.

Majoriteten av riksdagens grundlagsutskott godkände regeringens juridiska tolkning och att medlemskapet avgjordes i riksdagen genom meddelandeförfarande. De ledamöter som blev i minoritet ansåg att det skulle ha ordnats en folkomröstning om anslutningen till euroområdet och att frågan skulle ha avgjorts på grundval av en proposition. De framhöll att grundlagen skulle ha ändrats i sammanhanget eftersom Finlands myntenhet enligt 72 § i regeringsformen var mark.

I Sverige och Danmark tolkade man Maastrichtfördraget annorlunda. I båda länderna ordnades en separat folkomröstning om anslutningen till euroområdet.

Trots att Danmark med stöd av fördraget hade möjlighet att förbli utanför euroområdet ordnade regeringen en folkomröstning om frågan 2000. En klar majoritet sade nej till medlemskapet.

I Sverige ordnades en folkomröstning 2003. Också där fick medlemskapet ett klart nej.

På grundval av opinionsmätningar var det uppenbart att också Finland skulle ha sagt nej till en anslutning till euron om en folkomröstning hade ordnats 1998.

Enligt Maastrichtfördraget var det ett villkor för att övergå till den monetära unionens tredje fas att minst hälften av medlemsländerna uppfyller de förhandsuppställda EMU-kriterierna. Villkoret var inte på väg att uppfyllas.

Därför aktualiserades ett alternativ som framförts av bland annat Tysklands nuvarande finansminister Wolfgang Schäuble, enligt vilket endast fem stater till en början skulle ha kommit med i euroområdet, det vill säga Frankrike, Tyskland och Beneluxländerna. De skulle ha bildat ett så kallat optimalt valutaområde. De skulle ha integrerats också politiskt och de skulle ha bildats unionens "hårda kärna". För dessa länder skulle euron ha varit den enda valutan (single currency). De övriga EU-länderna skulle ha använt euron som gemensam valuta (common currency) vid sidan av sin nationella valuta.

I sitt meddelande tillkännagav regeringen som sitt mål att så många medlemsländer som möjligt skulle ansluta sig till euroområdet genast från början. Regeringen betonade också att den vill att Finland är med i unionens absoluta kärna. Det innebär att Finland ställde sig positivt till medlemskap också för länder som inte uppfyllde kriterierna. Av de länder som ville vara med uteslöts inledningsvis endast Grekland, men slutligen togs också Grekland med innan euron togs i bruk. Greklands medlemskap behandlades inte i Finlands riksdag.

Krisen i euroområdet beror på alltför stora skillnader mellan de medverkande samhällsekonomierna. Nu försöker man lösa problemet med sinsemellan helt motsatta metoder.

I de så kallade fem presidenternas rapport som utarbetats under ledning av kommissionens ordförande Jean-Claude Juncker föreslås vid sidan av den monetära unionen en fullständig ekonomisk union som ska omfatta en bankunion med solidariskt ansvar, en gemensam finansminister och budget samt permanenta system för transfereringar mellan medlemsländerna. Frankrikes president Francois Hollande har rent av föreslagit en gemensam regering för euroområdet.

Ett alternativ framställdes i föl av en arbetsgrupp under ledning av professor Vesa Kanninen. Enligt det ska euroområdet avvecklas så att alla länder som hör till det åter ska ta i bruk en nationell valuta.

Ett annat alternativ som Kanninen föreslog var att Finland lösgör sig ur euroområdet på egen hand. Det kan med tiden leda till att vissa andra länder också utträder, varvid vi närmar oss den lösning som Schäuble tidigare föreslog.

De senaste veckornas tvister om att stödja Grekland har tydligt aktualiserat de problem som Finlands medlemskap i euroområdet har lett till.

Finland har lidit mer av den gemensamma valutan än de övriga länderna som har gett krisländerna stöd.

I början förorsakades problem av häftiga fluktuationer i växelkursen mellan euron och dollarn. När vi övergick till euron devalverades den i förhållande till dollarn med ca 50 procent. Euron blev en alltför billig valuta för Finland, vår ekonomi blev överhettad och vår kostnadsnivå steg kraftigt. Sedan revalverades euron med hundra procent varvid vår höjda kostnadsnivå och den alltför starka euron försvårade vår export. Trots att kursen efter det sjönk en aning har euron varit en alltför dyr valuta för Finland.

En jämförelse med Sverige visar åskådligt situationen i Finland. Våra länder är ytterst likartade i samhällsekonomiskt hänseende. Sverige har haft sin egen valuta vars kurs har varierat enligt behov. Tack vare den ekonomiska tillväxten har sysselsättningsläget förblivit förhållandevis gott och de offentliga finanserna har varit i gott skick. Eftersom Sverige inte hör till euroområdet har landet inte behövt ge krisländerna ekonomiskt stöd.

På grund av euron har Finlands ekonomiska tillväxt varit svag och arbetslösheten på en hög nivå. De offentliga finanserna uppvisar ett allvarligt underskott, och därför höjs skatterna samtidigt som statens och kommunernas utgifter gallras med hård hand. Finland har gett krisländerna stöd genom att ta mera lån.

Det är inget under att finländarnas mått är rågat. Nu har vi äntligen sagt skarpt i från när det gäller stödet till Grekland. Därför har Finland råkat i en mycket negativ dager i många av EU:s medlemsländer och även på annat håll.

Om Finland förblir i euroområdet tvingas vi med i ett allt djupare ekonomiskt solidariskt ansvar och ett mer övernationellt beslutsfattande. Ditåt går vi oavsett vad som ytterst händer med Grekland.

Fortsätter vi som nu råkar vi illa ut. Vår ekonomi utarmas och vi förlorar mer och mer av vår ekonomi men också av vår statliga självständighet.

Om majoriteten av folket vill att Finland förblir i euroområdet, godkänner den i praktiken att euroområdet förvandlas till en skuldunion och en övernationell förbundsstat. Leder folkomröstningen däremot till att Finland utträder ur euroområdet, tar vi i bruk en nationell valuta vid sidan av euron. I så fall kommer Finland att vara i samma position i fråga om penning- och finanspolitik som de övriga nordiska länderna.